

verspreiding van *T. fluviatilis* in het Markermeer zijn afkomstig van Rijkswaterstaat die vanaf de 1990-er jaren uitvoerder is van een biologisch monitoringsprogramma in de Rijkswateren. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal bemonsterde locaties in het Markermeer relatief gering is. In de periode 2000 t/m 2009 (gegevens van 2010 waren nog niet beschikbaar) werd de soort slechts aangetroffen op één locatie in de Hoornsche Hop en één locatie langs de westkust van het Markermeer bij Warder (Fig. 2).

De toplaag van de bodem (Tabel 1 en 2) op alle bodemlocaties waar *T. fluviatilis* werd aangetroffen doet waarschijnlijk nauwelijks ter zake omdat de soort zich alleen vestigt op een harde ondergrond. De dieren die op 2 november 2010 werden aangetroffen zaten allemaal op schelpen van dode of levende

Tabel 2. Het voorkomen van *T. fluviatilis* (*N* is aantal aangetroffen exemplaren) in het Markermeer vanaf 2000 (gegevens afkomstig van Rijkswaterstaat Waterdienst)

Datum	Gebied	Locatie	Coördinaten (km)		N	Biotoop
			X	Y		
03-10-2000	Markermeer	Hoornsche Hop	133,0	514,0	6	slibrijke bodem
05-10-2004	Markermeer	Hoornsche Hop	133,0	514,0	1	slibrijke bodem
02-10-2000	Markermeer	Warder oost	132,0	509,0	4	slibrijke bodem
05-10-2004	Markermeer	Warder	131,0	510,0	2	stenen litoraal
12-10-2007	Markermeer	Warder	131,3	508,5	2	stenen litoraal

Dreissenas of ter plekke aanwezige schelpresten van tweeklepigen uit de Zuiderzeeperiode (voornamelijk *Mya arenaria*). Dit gold overigens ook voor de merieten die in 2009 in het IJsselmeer werden aangetroffen (Bij de Vaate & Jansen, 2009).

Dankbetuiging

Gegevens van de biologische monitoring uitgevoerd in de Rijkswateren door Rijkswaterstaat werden welwillend ter beschikking gesteld door Mirjam Kuitert van RWS-Waterdienst te Lelystad.

Literatuur

BIJ DE VAATE, A. & E.A. JANSEN, 2009. Staan we aan een begin van de rekolonisatie van het IJsselmeer door de zoetwatermeriet *Theodoxus fluviatilis*? *Spirula* 370: 121-124.

Adressen van de auteurs:

Bram bij de Vaate
Oostrandpark 30
8212 AP Lelystad
E-mail: vaate@planet.nl

Bert Jansen
Delta 68
8224 EP Lelystad
E-mail: natura-parva@planet.nl

Een vondst van *Eobania vermiculata* in Purmerend

Henk K. Mienis

A find of *Eobania vermiculata* in Purmerend. - During a brief visit to a park in Purmerend, North-Holland, the Netherlands, two empty fresh shells of *Eobania vermiculata* (Müller 1774), Fam. Helicidae, were found in a plot of Lilies. This is the second time that this Mediterranean species has been found in the Netherlands. In 2005 it had been encountered already in Leiden. In the wake of these finds some records of this interesting species in Western Europe has been listed.

Enkele jaren geleden is een oproep verschenen in de "Voelspriet" betreffende vondsten van voornamelijk Mediterrane huisjesslakken in Nederland (Mienis, 2005). Dat was niet omdat ik zelf reeds zo'n 35 jaar in een land in het Middellandse Zee-gebied woonachtig ben, maar vanwege het feit dat steeds meer soorten uit dat gebied in Nederland opduiken. Het betreft hier niet alleen grote soorten als *Helix lucorum* Linnaeus 1758 in Zutphen (Reinink, 2005), *Eobania vermiculata* (Müller 1774) in Leiden (de Bruyne, 2005) en *Otala lactea* (Müller 1774) in Amsterdam (exemplaar in de verzameling van het Zoölogisch Museum van Amsterdam), maar ook kleinere soorten als *Hygromia cinctella* (Draparnaud 1801) in Amsterdam (Neckheim, 1996) en nu op heel veel andere plaatsen (Mienis, 2008 & 2010), *Paralaoma servilis* (Shuttleworth 1852) eerst op Voorne-Putten (Wallbrink, de Bruyne & Eikenboom, 2001) nu ook elders in het duingebied langs de Nederlandse kust (van Lente, 2005) inclusief Terschelling (Boesveld & Gmelig Meyling, 2009) en *Xerotracha apicina* (Lamarck 1822) nabij IJmuiden (Soes & de Winter, 2005). Helaas heb ik nooit een reactie op die oproep ontvangen.

Vooraf de vondst van *Eobania vermiculata* in Leiden wekte opnieuw mijn interesse voor dit onderwerp. Deze typische

Mediterrane soort is in het verleden diverse keren in Nederland aangetroffen echter niet op een bepaalde vindplaats in stad of land maar in de keukens van diverse huishoudens. Backhuys (1966) heeft voor het eerst aandacht geschonken aan het voorkomen van deze slak in bloemkool geïmporteerd uit Italië. In dezelfde periode, begin jaren zestig, heb ik op deze wijze ook twee keer dergelijke "lifters" in handen gekregen. Een was een juveniele *Cantareus apertus* (Born 1778), de ander een juveniele *Eobania vermiculata*. Cadée & Cadée (1997) hebben hetzelfde onderwerp aangekaart. Zij troffen *Theba pisana* (Müller 1774) aan in slaboontjes afkomstig uit Spanje en opnieuw *Eobania vermiculata* en *Cantareus apertus* in Italiaanse bloemkool. De vondst in Leiden schijnt echter niet in dit patroon te passen. Daar zijn twee exemplaren gevonden: een leeg exemplaar in een mierenest en een nog levend exemplaar "vastgeplakt" op een muur in de nabijheid.

Tot mijn verrassing werd ik afgelopen herfst in Purmerend ook geconfronteerd met *Eobania vermiculata*. In het westelijk gedeelte van het Burgemeester R. Kooimanpark trof ik op 15 september 2010 tijdens een vluchtig bezoek twee lege, nog verse huisjes van deze soort aan tussen lelie-achtige bloemen. Slechts vier andere slakken werden daar aangetroffen: *Cornu*

aspersum (Müller 1774), *Cepaea nemoralis* (Linnaeus 1758), *Arion rufus* (Linnaeus 1758) en *Zonitoides nitidus* (Müller 1774).

Nederland blijkt niet het enige land in West-Europa te zijn waar zo nu en dan exemplaren van *Eobania vermiculata* opduiken.

Notton (2006) vond een levend exemplaar op een muur achter het gebouw van de kaartverkoop in het Lewisham treinstation in Londen in het voorjaar van 2006. Als reactie op dat bericht publiceerde Norris (2006) de vondst van een levend volwassen exemplaar op een boompje dat gekocht was in de Palmer Plant Nurseries in Pudsey nabij Leeds in juli 2003. Bij navraag bleek dat twee keer per jaar een grote vrachtwagen bomen aflevert bij dat tuincentrum die opgehaald worden uit boomkwekerijen in Italië, Zuid-Frankrijk en Spanje.

In Duitsland werden op 31 juli 2009 drie levende exemplaren en twee lege schelpen van *Eobania vermiculata* aangetroffen op een ruderaal terrein in het centrum van Keulen, waar eens een fabriek voor chemische stoffen had gestaan (Čejka, Horsák & Juříčková, 2010). Dit is niet de eerste keer dat deze slak in Duitsland is gevonden, want er is op zijn minst ook een vondst uit Bad Schwartau bekend (Nordsieck, n.d.). Bovendien blijken levende exemplaren van *Eobania vermiculata* afkomstig uit Zuid-Frankrijk ook te koop te zijn in Duitsland voor gebruik bij demonstraties in schoolklassen of gewoon als terrariumbewoner (website: Schulvivarium).

In België, bij onze zuiderburen, wordt deze soort op zijn minst door een persoon commercieel (?) gekweekt, waarvan het kweekmateriaal afkomstig was uit een droog biotoop in het Middellandse Zee-gebied (Adrians, n.d.).

Het feit dat deze soort hier en daar gekweekt (België) en levend verhandeld wordt (Duitsland) en meer en meer planten vanuit het Middellandse Zee-gebied aangeboden worden in tuincentra niet alleen in Engeland maar ook op het vasteland van Europa, wordt de kans steeds groter dat een soort als *Eobania vermiculata* er in zal slagen om zich mettertijd in Nederland te vestigen. Kleinere soorten als *Paralaoma servilis* en *Hygromia cinctella* zijn daar reeds in geslaagd.

Dankbetuiging

Mijn dank gaat uit naar Rob Moolenbeek en Bram van der Bijl voor hun decennien-lange gastvrijheid op de Malacologische Afdeling van het Zoölogisch Museum in Amsterdam, elke keer wanneer ik op bezoek was in Nederland.

Geraadpleegde literatuur

(n.d = zonder datum of datum van publikatie mij niet bekend)

ADRIANS, P. (n.d.): Naissance de 65 *Eobania vermiculata* Müller, 1774 en Belgique. – L'Escargot Observateur, 7: 2. (gerapporteerd in: Bulletin Bedim, 10 (1): 27. 2001).

BACKHUYS, W. (1966): *Eobania* in bloemkool. – Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging, 120: 1278.

BOESVELD, A. & GMELIG MEYLING, A. (2009): Duintolletje verovert Nederland in sneltreinvaart. (www.natuurbericht.nl/Default.asp?cat=overig&id=1163) geraadpleegd: 09.04.2009)

BRUYNE, R.H. DE (2005): *Eobania vermiculata* in Leiden. – Voelspriet, 4 (2): 8.

CADÉE, G.C. & M.C. CADÉE (1997): Exotische landslakken bij de groenteboer. – Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging, 298: 98-100.

ČEJKA, T., HORSÁK, M. & JUŘÍČKOVÁ, L. (2010): A Mediterranean snail *Eobania vermiculata* (O.F. Müller 1774) in NW Germany. – ResearchGate, 2 pp. (www.researchgate.net/profile/Tomas_Cejka2/blog/1659_A_Medi) geraadpleegd: 06.01.2011)

LENTE, I. VAN (2005): Duintolletjes rukken op. – Voelspriet, 4 (2): 1.

MIENIS, H.K. (2005): Oproep 'Exoten'. – Voelspriet, 4 (2): 1.

MIENIS, H.K. (2009): Invasie van Gekielde loofslakken *Hygromia cinctella* in Purmerend en elders in Nederland. – Spirula, 364: 101-104.

MIENIS, H.K. (2010): Nogmaals Gekielde loofslakken *Hygromia cinctella* in Purmerend. – Spirula, 372: 30.

NECKHEIM, C.M. (1996): Over het voorkomen van *Hygromia cinctella* (Draparnaud, 1801) in Nederland. – Basteria, 60 (1-3): 7-8.

NORDSIECK, R. (n.d.): Helicid Snails III Mediterranean Helicidae. (www.weichtiere.at/english/gastropoda/terrestrial/helicidae3.html)

NORRIS, A. (2006): *Eobania vermiculata* (Müller, 1774) in the UK. – Mollusc World, 12: 21.

NOTTON, D. (2006): *Eobania vermiculata* in the UK. – Mollusc World, 11: 6 & 14.

REININK, K. (2005): *Helix lucorum* (Linné, 1758) nu ook in Nederland. – Spirula, 342: 2-3.

Schulvivarium (www.schulvivarium.de/index.html) geraadpleegd: 07.01.2011)

SOES, D.M. & A.J. DE WINTER (2005): *Xerotracha apicina* (Lamarck, 1822), een nieuwe immigrant in Nederland (Gastropoda, Pulmonata, Hygromiidae). – Basteria, 69 (4-6): 81-86.

WALLBRINK, H., R.H. DE BRUYNE & J.C.A. EIKENBOOM (2001): Een nieuwe landslak voor Nederland: *Paralaoma servilis* (Shuttleworth, 1852) (Gastropoda, Pulmonata, Endodontidae). – Basteria, 65: 89-92.

Adres van de schrijver:

National Collections of Natural History, Dept. Zoology,
Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv.
& National Natural History Collections, Berman Building,
Hebrew University, IL-91904 Jerusalem, Israel.
Email: mienis@netzer.org.il